

Sygn. akt III KK 303/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Józef Dołhy

Protokolant Teresa Jarosławska

w sprawie **A. S.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 28 października 2014 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 maja 2014 r.,

utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w L.

z dnia 16 grudnia 2013 r.

uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia zawarte w pkt I i III sądu pierwszej instancji, i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Apelacyjnemu.

UZASADNIENIE

A. S. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w L. z dnia 22 lipca 2003 r., w sprawie III K .../02, za czyn z art 280 § 1 k.k., popełniony w dniu 10 października 2002 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie zawieszono na okres próby wynoszący 4 lata i na karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, z ustaleniem wysokości jednej stawki na kwotę 15 złotych. Na poczet orzeczonej kary grzywny zaliczono skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie w dniu 10 października 2002 r. Postanowieniem z dnia 14 listopada 2005 r. Sąd Rejonowy w L. zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności, a postanowieniem z dnia 15 lutego 2006 r. zarządził wykonanie 30 dni zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę;
2. Sądu Rejonowego w L. z dnia 24 października 2003 r. w sprawie IX K .../03, za czyny z art. 280 § 1 k.k. oraz z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k., popełnione w dniach 13 lutego 2003 r. i 19 lutego 2003 r. przy uznaniu, iż czyny te stanowią ciąg przestępstw z art. 91 § 1 k.k., na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 60 stawek dziennych grzywny, z ustaleniem wysokości jednej stawki na kwotę 20 złotych. Na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 19 lutego 2003 r. do 24 października 2003 r.;
3. Sądu Rejonowego w L. z dnia 24 września 2004 r. w sprawie III K .../04, za czyn za art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 8 grudnia 2003 r., na karę 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności;
4. Sądu Rejonowego w K. z dnia 26 października 2006 r. w sprawie II K .../04, za czyn z art. 197 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 26 maja 2004 r., na karę 4 lat pozbawienia wolności;
5. Sądu Okręgowego w L. z dnia 20 października 2011 r. w sprawie IV K .../11, za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony 11 lutego 2003 r., na karę 8 lat pozbawienia wolności. Wyrok ten został zmieniony w zakresie opisu czynu, jego kwalifikacji prawnej oraz wymiaru kary wyrokiem Sądu

Apelacyjnego z dnia 4 czerwca 2013 r., który kwalifikując czyn popełniony przez oskarżonego z art. 13 § 2 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., wymierzył mu karę 5 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 lutego 2007 r., sygn. akt II K .../06, kary wymierzone wyrokami opisanymi w pkt 3 i 4 połączono i orzeczono wobec skazanego karę łączną 5 lat pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem łącznym z dnia 16 grudnia 2013 r., sygn. akt IV K .../13, w pkt I na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. oraz art. 569 § 1 i 2 k.p.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami opisanymi w pkt 1, 2 i 5, orzekając wobec skazanego karę łączną 10 lat pozbawienia wolności i określając, w pkt III, podlegające zaliczeniu na poczet tej kary okresy odbytych kar. Nadto, w pkt II, połączył kary grzywny wymierzone wyrokami opisanymi w pkt 1 i 2, orzekając karę łączną 60 stawek dziennych grzywny, z ustaleniem wysokości jednej stawki na kwotę 20 zł.

Orzekł, że w pozostałym zakresie wymienione wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu, a na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego skazania w sprawach objętych wspomnianym wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K .../06.

Wyrok ten, w części ujętej w pkt I, tj. zawierającej orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności, zaskarżył obrońca skazanego. Jako zasadniczy zarzut podniósł wymierzenie kary rażąco niewspółmiernej, wywodząc, że kara łączna powinna zostać orzeczona na zasadzie absorpcji i postulując zmianę wyroku poprzez wymierzenie skazanemu kary łącznej 8 lat pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 maja 2014 r., utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji, uznając apelację za oczywiście bezzasadną. Nadto rozstrzygnął o wynagrodzeniu obrońcy z urzędu oraz o wydatkach postępowania odwoławczego, zwalniając skazanego od ich uiszczenia. Wobec niezłożenia przez żadną ze stron stosownego wniosku, uzasadnienie wyroku nie zostało sporządzone.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok na korzyść skazanego w zakresie utrzymania w mocy rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I wyroku sądu pierwszej instancji o połączeniu kar pozbawienia wolności, orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego w L. o sygnaturach: III K .../02 i IX K .../03 oraz Sądu Okręgowego w L., orzeczonej w sprawie o sygnaturze IV K .../11, oraz w zakresie utrzymania w mocy akcesoryjnego rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III tego wyroku.

Zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej oraz utrzymaniu w mocy rażąco niesprawiedliwego wyroku łącznego, wydanego z naruszeniem przepisu prawa materialnego – art. 86 § 1 k.k., polegającym na wymierzeniu kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 10 lat w sytuacji, gdy suma kar jednostkowych podlegających łączeniu wynosiła 9 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, do którego to naruszenia doszło w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w wyniku naruszenia art. 410 k.p.k., polegającego na zaniechaniu oparcia wyroku na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej”.

Autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co sprawia, że możliwe było jej uwzględnienie w trybie art. 535 § 5 k.p.k. – na posiedzeniu bez udziału stron. Mimo braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku, bez ryzyka błędu można przyjąć, że Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji z tego samego powodu, dla którego Sąd ten wymierzył A. S. karę łączną pozbawienia wolności z obrazą art. 86 § 1 k.k., bo przewyższającą sumę kar wymierzonych skazanemu za poszczególne przestępstwa. Nie ulega wątpliwości, że do nieprawidłowości w orzekaniu sądów obu instancji doszło wobec niedostrzeżenia, co odnosi się również do obrońcy, który kwestii nie podniósł w apelacji, że w sprawie, w której w pierwszej

instancji wyrok pod sygn. IV K .../11 wydał Sąd Okręgowy w L., prawomocnie wymierzono skazanemu karę nie 8, ale 5 lat pozbawienia wolności. Tak bowiem w ponowionym, wobec uchylecia przez Sąd Najwyższy wcześniej wydanego wyroku, postępowaniu odwoławczym rozstrzygnął Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 r., zmieniając wyrok Sądu pierwszej instancji (k. 674). Fakt ten nie został odnotowany przez Sąd Okręgowy w części wstępnej wyroku łącznego, opisującej treść poszczególnych wyroków, będących podstawą orzekania w przedmiocie wyroku łącznego, ani w uzasadnieniu tego wyroku, w którym ponownie przytoczono treść wspomnianych wyroków, chociaż z protokołu rozprawy wynika, że ujawniono m.in. akta sprawy Sądu Okręgowego w L. IV K .../11 (k. 58 odw. akt sprawy IV K .../13). Zasadnie zatem wskazał Prokurator Generalny, iż w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego Sąd Okręgowy naruszył nie tylko art. 86 § 1 k.k., ale też art. 410 k.p.k. To właśnie uchybienie, o charakterze proceduralnym, skutkowało zaistnieniem obrazy prawa materialnego.

W rozpatrywanej sprawie wyrok Sądu pierwszej instancji został przez obrońcę zaskarżony w związku z poglądem, że wymierzona skazanemu kara łączna pozbawienia wolności jest rażąco niewspółmierna, a karą prawidłową będzie kara ukształtowana na zasadzie pełnej absorpcji. Wypada zatem uznać, że obligowało to Sąd odwoławczy do przeprowadzenia kontroli orzeczenia o karze łącznej pozbawienia wolności w pełnym zakresie, w tym do sprawdzenia, czy granice tej kary Sąd *a quo* ustalił prawidłowo. W takim razie jako problematyczny jawi się pogląd Prokuratora Generalnego, iż uchybienie normie art. 433 § 1 k.p.k. należy także wiązać treścią art. 440 k.p.k. W kasacji prawidłowo wskazano jednak na istotę sygnalizowanej nieprawidłowości, która polega na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej i utrzymaniu w mocy wyroku sprzecznego z prawem, co jest niemożliwe do zaakceptowania zwłaszcza w sytuacji, gdy skazanemu wymierzono karę łączną pozbawienia wolności z przekroczeniem górnej granicy ustawowego zagrożenia. Nieskorygowanie wyroku niezgodnego z art. 86 § 1 k.k. sprawiło też, że uchybienie to przeniknęło do wyroku zaskarżonego kasacją.

Dlatego konieczne było uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części, tj. utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia zawarte w pkt I i III Sądu pierwszej

instancji, i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd Apelacyjny wyda wyrok, który sprawi, że prowadzone z inicjatywy A. S. postępowanie o wydanie wyroku łącznego będzie wolne od nieprawidłowości. W związku z tym, o ile we własnym zakresie będzie orzekał o karze łącznej pozbawienia wolności zwróci też uwagę, respektując zasadę niepogarszania sytuacji skazanego, w jaki sposób kształtował tę karę Sąd pierwszej instancji, w tym na ile odbiegała ona od najsurowszej kary jednostkowej, za którą Sąd *a quo* uważał karę 8 lat pozbawienia wolności.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.